

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 11

van **ROOSMARIJN BECKERS**

datum: 2 oktober 2023

---

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Monitoringssoftware op school - Inspraak en mogelijke risico's

Gezien het steeds acutere lerarentekort gebruiken verschillende scholen steeds meer digitale tools om (tijdelijk) een afwezige leraar te vervangen. Lessen via digitale tools kunnen zo een hulp bieden om leerlingen uit de studie te houden. Laptops zullen evenwel nooit een leraar vervangen, maar als een leraar twee weken ziek is, kan een digitaal platform soelaas bieden. Leerlingen kunnen aan de slag blijven, zonder dat de leerkrachten extra belast worden omdat ze de uren van de afwezige collega moeten overnemen of veel extra toezichten moeten houden in de studie.

In die context, maar ook tijdens gewone lessen waarbij leerlingen zelfstandig moeten werken op de laptop, wordt ook steeds meer gebruikgemaakt van monitoringssoftware. Met monitoringssoftware kunnen leraren (op afstand) toezicht houden op de digitale toestellen van hun leerlingen, of dat nu in de klas is of via afstandsonderwijs. Ze kunnen niet alleen meekijken op de schermen, ze kunnen ook feedback doorsturen, websites of apps delen, testen verdelen en de schermen vergrendelen. Ze kunnen ook schermen vergrendelen als ze willen dat hun leerlingen niet meer op hun digitale toestel kunnen werken en met hun volle aandacht bij de les zijn.

Het risico van de inzet van dergelijke software is dat scholen daarmee aan de privacy van de leerlingen raken, aangezien men daarmee gegevens van minderjarigen verzamelt, ook gegevens die mogelijk geen rechtstreekse band hebben met hun schoolse ontwikkeling. De leden van de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) lieten eerder al hun bezorgdheid blijken over de verhoogde inzet van monitoringssoftware. Ze waarschuwen voor "Big Brother op school" en vragen dat scholen zorgvuldig omspringen met de privacy van leerlingen.

Een leerkracht mag echter niet zomaar met speciale software meekijken op het computerscherm van zijn leerlingen. Scholen zijn verplicht om leerlingen en ouders te informeren als ze dergelijke software gebruiken. Volgens de privacywetten mag geen enkele leerkracht meekijken op het scherm, tenzij men de toestemming gaf. Scholen zijn verplicht om de leerlingen en de ouders te informeren en de uitdrukkelijke toestemming te vragen via het schoolreglement.

Doch her en der horen we dat bepaalde scholen of individuele leerkrachten het niet zo nauw zouden nemen met deze privacybepalingen. Daarnaast zijn er ook scholen die in regel wel in orde zijn, maar die bijvoorbeeld de informatieplicht beperken tot het minimum en dus enkel vermelden ergens in het lijvige schoolreglement, dit terwijl er onder de leerlingen en/of ouders vaak nog heel wat specifieke vragen en bezorgdheden zijn rond het gebruik van dergelijke software. Ook stellen verschillende actoren zich de vraag of het

gebruik van dergelijke software wel altijd in verhouding staat met het doel dat de school wil bereiken. Andere wijzen dan weer op de gevaren van een te doorgedreven gebruik van learning analytics dat het menselijke aspect van onderricht en evaluatie zou kunnen verdringen.

1. Hoe evalueert de minister die evolutie en vooral de bovenvermelde bezorgdheden?
2. In hoeverre worden scholen degelijk gecontroleerd inzake het respecteren van privacyregels bij het gebruik van monitoringssoftware?
3. Zijn er in die context al overtredingen vastgesteld door en/of meldingen gemaakt bij de Onderwijsinspectie, de Vlaamse Ombudsdienst, het Kinderrechtencommissariaat of juridische instanties? Zo ja, om hoeveel klachten/meldingen gaat het hier?
4. Zoals gezegd, beperken veel scholen zich inzake de informatieplicht tot het absolute minimum, en staat er enkel een korte bepaling daaromtrent in het schoolreglement dat veel ouders aan het begin van het schooljaar of bij inschrijving gewoonweg snel tekenen op vraag van de school zonder het degelijk door te nemen.

Moet de regelgeving inzake de informatieplicht ter zake niet uitgebreid worden zodat scholen meer en vooral adequater informeren omtrent de aard, het doel en de afspraken bij het gebruik van monitoringssoftware? Zal de minister daaromtrent initiatief nemen?

5. Indien een school waar een leerling al enkele jaren schoolloopt, van het ene schooljaar op het andere zou overgaan tot het gebruik van dergelijke monitoringssoftware en dat opneemt in het gewijzigde schoolreglement, maar de leerling en/of de ouders hier niet mee akkoord gaan, in hoeverre heeft die leerling dan mogelijk recht op een opt-out? Of is het zo dat een school op basis daarvan de leerling kan uitschrijven aangezien de leerling en/of de ouders weigeren om het geheel van het schoolreglement te ondertekenen?
6. Het is in dat opzicht dan ook belangrijk dat leerlingen en ouders voldoende (proactieve) inspraak hebben. Beslissingen inzake het overgaan tot het gebruik van monitoringssoftware komen bij voorkeur tot stand door middel van een participatief traject met alle belanghebbenden. Samen tot gedragen afspraken komen, heeft zowel op school als erbuiten positieve effecten. Als er afspraken gemaakt worden in overleg met en via inspraak van de leerlingen en de ouders, zullen ze die afspraken ook gemakkelijker aanvaarden.

In hoeverre wordt die inspraak nu voldoende gewaarborgd door de huidige regelgeving? Er is zoals gezegd wel de informatieplicht, maar die houdt mijns inziens op zich scholen niet tegen om eenzijdig op schoolniveau over te gaan tot het gebruik van dergelijke monitoringssoftware. Er is wel inspraak mogelijk via de ouderraad, maar veel ouders hebben niet de praktische mogelijkheid om daaraan deel te nemen en dus proactief te gaan ageren als de instelling van een dergelijke maatregel op til zou zijn. Hoe kan dus ter zake de inspraak van leerlingen en ouders in het ICT-beleid van de school worden versterkt? Welke eventuele initiatieven neemt de minister daaromtrent?

7. We merken dat heel wat van de problemen op scholen rond privacy in het kader van digitalisering voortkomen uit een gebrek aan knowhow. Ondanks het feit dat er geïnvesteerd werd in meer uren voor ICT-coördinatie, is ook niet iedereen die thans in die uren werkzaam is even beslagen op het gebied van privacywetgeving. Dat maakt dat de knowhow en dus de aanpak dienaangaande nogal durft te verschillen van school tot school. Een mogelijkheid is om als overheid ter zake een bovenschools kader te creëren in samenwerking met de onderwijskoepels zodat scholen duidelijk weten hoever ze kunnen gaan in het kader van leerlingenrechten, privacy en deontologie.

Hoe evalueert de minister dat? Zal hij werk maken van een bovenschools kader ter zake?

8. Naast de wettelijke en decretale verplichtingen rond privacy is het ook pedagogisch gezien nuttig en nodig om het gebruik van dergelijke software niet zomaar als op zichzelf staande maatregel te gebruiken, maar deze in te bedden in de schooleigen visie en het ICT-beleidsplan. Goed ICT-beleid, ook inzake deze monitoringssoftware, start met een doordachte visie op het gebruik van ICT op school in verhouding tot de schooleigen missie en pedagogisch project.

In hoeverre worden scholen daarin (dus met het oog op die monitoringssoftware) thans ondersteund door het Kenniscentrum Digisprong of andere overheidsinstanties? Welke concrete initiatieven nemen ze hieromtrent? Zal bijvoorbeeld ook het Leerpunt hier een rol in spelen?

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr. 11 van 2 oktober 2023

van **ROOSMARIJN BECKERS**

- 1.+4. Het behoort tot de vrijheid van scholen om te bepalen welke middelen, waaronder software, ze inzetten om hun pedagogisch programma te realiseren. Dit weliswaar binnen de geldende AVG wetgeving voor wat privacy betreft. De Vlaamse overheid is niet bevoegd om daar eigen verplichtingen over te bepalen. Mits goed gebruik, hebben deze digitale leermiddelen een meerwaarde.
2. De Vlaamse Toezichtcommissie (VTC) is als toezichthoudende autoriteit verantwoordelijk voor het toezicht op de toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG of GDPR) door de Vlaamse bestuursinstanties.
3. Eventuele klachten of meldingen over privacyschendingen zullen dan ook eerder gericht worden aan de VTC dan aan de Onderwijsinspectie, de Vlaamse Ombudsdienst, het Kinderrechtencommissariaat of juridische instanties.
5. De AVG-wetgeving stelt eisen aan de toestemming als grondslag voor de verwerking, onder meer dat die toestemming vrij gegeven moet worden en ingetrokken kan worden. Door die eisen is het schoolreglement geen goed instrument om die toestemming te vragen. In de technische brochure "WEGWIJS in de AVG voor Onderwijsinstellingen" wordt het volgende geadviseerd: "De betrokkenen moeten een echte keuze hebben zonder dat zij onder druk worden gezet met negatieve gevolgen indien zij hun toestemming niet zouden geven. Een toestemming die onlosmakelijk verbonden is aan de aanvaarding van het school- of instellingsreglement, is niet geldig.". Het schoolreglement is dus enkel geschikt om te informeren.
6. De huidige reglementering (participatiedecreet van 2 april 2004) voorziet de schoolraad als advies- of overlegorgaan. Het orgaan heeft het mandaat om de invoering en de modaliteiten voor het gebruik van monitoringssoftware te bespreken.
7. De AVG voorziet in een figuur, m.n. de functionaris voor gegevensbescherming, ook wel de Data Protection Officer (DPO) genoemd. Schoolleiders en ICT-coördinatoren kunnen steeds beroep doen op een DPO om hen bij te staan in privacy materie. Met de onderwijsverstrekkers werd er afgesproken dat er binnen de koepelwerking of op het centrale niveau van het Gemeenschapsonderwijs een DPO is voorzien waar alle scholen van hun net beroep op kunnen doen en een aanspreekpunt in elke school. Daarnaast kunnen scholen een eigen DPO aanstellen zoals dat gebeurt in scholen van gemeenten, steden en provincies.
8. Het Kenniscentrum Digisprong publiceerde reeds een artikel over monitoring van digitale toestellen met een stappenplan voor scholen om er mee aan de slag te gaan. Er is momenteel geen evidentie bekend over het pedagogisch nut van dergelijke software.
Het Kenniscentrum Digisprong speelt een cruciale rol in het faciliteren van de dialoog en samenwerking tussen verschillende stakeholders in het onderwijslandschap, waaronder de Vlaamse Toezichtcommissie (VTC) en de Data Protection Officers (DPO's) van de onderwijsverstrekkers. Dit structurele overleg zorgt voor een betere afstemming en ondersteuning rond de implementatie en het gebruik van monitoringsoftware en

andere digitale tools in scholen, rekening houdend met de privacywetgeving en andere relevante regelgeving.

Daarnaast is het Kenniscentrum Digisprong actief betrokken bij een haalbaarheidsstudie naar het uitvoeren van Gegevenseffectbeschermingsbeoordelingen bij EdTech software in Vlaanderen. Deze studie zal inzichten bieden in de mogelijke risico's en voordelen van het gebruik van diverse EdTech software, inclusief monitoringsoftware.

Op internationaal vlak onderhoudt het Kenniscentrum Digisprong ook nauwe contacten met Nederland en andere Europese landen om samenwerking rond databescherming te bevorderen. Deze internationale samenwerking stelt Vlaanderen in staat om best practices te delen en te leren van ervaringen in andere regio's.

In dit kader speelt ook het bredere ICT-beleidsplan van scholen een belangrijke rol waarin het Kenniscentrum Digisprong ook de scholen ondersteunt met een ICT-beleidsplanner. Een doordachte visie op het gebruik van ICT, afgestemd op de schooleigen missie en het pedagogisch project, is essentieel om ervoor te zorgen dat de implementatie van monitoringsoftware en andere digitale hulpmiddelen de leer- en onderwijsdoelen ondersteunt, terwijl tegelijkertijd de privacy en rechten van leerlingen worden gerespecteerd.

Leerpunt heeft momenteel geen opdracht om ondersteuning te bieden bij de inzet van monitoringsoftware.